

strmoglavil s pomočjo vojakov monarhijo in pred tremi tedni kot predsednik zedinjenih braziljskih držav razpustil kongres, izklicavši se samega sebe za diktatorja, odstopiti je moral. Brzjav poročal nam je dan prej, da zahteva da Fonseca v nekej proklamaciji premembo ustave, koj drugi dan se je pa uže zvedelo, da je zgubil istim načinom svojo oblast, s kakoršnim si jo je pridobil, namreč vsled vojaške revolte. Naslednik mu je general Peixoto, ki je bil še pred letom njegov vojni minister.

Narodno gospodarstvo.

— Dleta in svedre kale nekateri z velikim vzpehom v petroleju. Dotično dleto ali sveder treba najprej ogreti v oglji, potem ga pomazati z navadnim milom, razbeliti v novič v oglji in konečno hitro vtakniti v petrolej.

— Nov način izdelovanja sodov. Angleški sodar M. Pucken je izumil nov način za hitro izdelovanje sodov. V ta namen zreže cela deblo na tako visoke cilindre, kakor hoče imeti sode visoke. Ti nizki cilindri pridejo potem v velike, železne kotle, kjer se 3 ure kuhajo. Med kuhanjem napeljejo močen električni tok v vodo. Vsled te procedure postane les nepričakovano mehek. Po kuhanji vprežejo cilindre stružnice, kjer začne dolgo dleto luščiti primerno debele trske od cilindra. Dleto pritiska stroj vedno bolj proti cilindru in zato reže trsko, ki je nepretrgana, dokler je kaj lesa. Trske razrežejo v kose, ki imajo toliko obsega, kakor prihodnji sod. Posebni stroj ureže zgoraj in spodaj primeren utor (Nuth,) v katerega pozneje pritrdijo oba dna. Ob enem napravi drug stroj na obeh konceh zaklinke v trsko, da omogoči obliko soda. Tako prirejene trske zavijejo skupaj, nabijejo nanje obroče, vdenejo dna in sod je gotov! Ker se na stružnici lahko prav tenke trske od debela odluščijo, se morajo tudi mali in šibki sodčeki na ta jednostaven način izdelovati.

— Aluminij je kovina, ki se odlikuje s svojo sreberno belo barvo in jako malo težo (tehta samo $\frac{1}{3}$ toliko kot železo) in se danes uže pogostoma rabi. Ko se bode posrečilo to lepo in važno kovino ceneje izdelovati, izpodrinila bode železo v marsikateri stroki. Po najno večšem ceniku družbe „Aluminium Industrie Actien Gesellschaft in Neuhausen (Schweiz),“ stane 1 kg. aluminijske samo 4 gld, 80 kr. Najbolj rabljene kovine imajo danes v primeri z aluminijem nastopne cene. Kos zlata stane 2558 krat, platine 1477 krat, srebra 55 krat, niklja 1.65 krat, cina 0.63 krat, bakra 0.52 krat, cinka 0.18 krat, kovnega železa 0.06 krat toliko, kot jednako velik kos aluminijske. Glede cene stoji torej aluminij nad nikljem in cinom.

— Denaturiran špirit ima jako neprijetni duh. Delavci, ki imajo veliko s takim špiritom opraviti, pogostoma tožijo, da težko prinašajo njega duh. Pravijo, da se lahko pomaga tej nedostatnosti, ako prilijemo

špirtu nekoliko vinske kisline. (Weinsäure.) Potem zgine neprijetni duh skoraj popolnoma.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

242.

Pripravljanje hašiša; njegovo delovanje.

Omamna smola kakor tudi posušena rastlina prireja se in uživa na razne načine, a prirejeno dražilo nazivajo po turških, arabskih in sirskih krajih „hašiš“. Najnavadnejši hašiš delajo tako, da kuhajo perje in cvetje konopno v vodi in surovem maslu toliko časa, dokler se tekočina dobro ne zgosti, in potem jo skozi cunjó precedé. Surovo maslo je pri tem v sebe vpilo vso smolo in od nje pozelenelo. Tako prirejen hašiš se več let ohrani. Okusa je izredno neprijetnega, in za to ga redko-kedaj samega uživajo; navadno mu dodajajo raznih dišav in poslastic. V ta namen jemljó kamfor, klinčke, muškatni oreh in muškatni cvet, ambro in mošus, da se s tem bolj pogubi neprijetni okus hašišev. Carigranski hašiš ali „madjoun“ delajo tako, da jemljó samo posušeno cvetje, pa je v prah zmeljejo, a potem pomešajo med zdrobljene klinčke, muškatne orehe in žefran. V surovem maslu ali medu prirejen hašiš zobljejo v malih zrnih. Na isti način jedó tudi samo smolo, ki jo s konoplje pobirajo. Po nekih krajih žvekajo posušeno konopljo, a rajši jo kadé. V Maroku imajo male lule, iz katerih kadé samo posušeno cvetje. Ker je cvetje polno omamne smole, dovolj je, da kadilec samo jedno lulo pokadí, pa se ves omami. Drugod meljejo posušeno konopljo v prah in jo mešajo mej tobak, in potem kadé. Hašiš devajo pogosto tudi v kavo, likerje in druge alkoholne pijače. V Hindostanu delajo s svežega perja opojno pijačo.

Poraba hašiša je vrlo stara in na daleč razširjena. Omenili smo, da je že Herodot znal, da se stari Skiti s konopnim dimom omamljajo, in v arabskih pravljicah „tisoč in ena noč“ spomiuja se jako pogosto, kako se arabski junaki s hašišem omamljajo. Pripoveda se, da je na vzhodu včasih planil mej križarje kak besen Saracen, kateri je bil s hašišem opojen, in je v svojem besnilu grozno ubijal in klal. Takega človeka, kateri je s hašišem se opil, nazivajo na vzhodu „hašašiu.“ Križarji so prinesli to ime v Evropo, in gotovo pri vseh romanskih narodih nahajamo besedo „assassin“, dasi pri njej nobeden ne misli na hašiš, ker ona v Evropi znači to, kar ubijalec. Če tudi je ta beseda prišla šele za križarskih vojen v Evropo, vender se je tako udomačila, kakor da je tu nastala. Ni sumnje, da je hašiš že v srednjem veku bil daleč po Aziji in Afriki razširjen, a danes je še dalje svoje meje potisnil. Po dolih vzhodne Indije uživajo hašiš v vsaki obliki, po obronkih Hima-

laje pa na vse strani sejejo konopljo samo zaradi kajenja. V Perziji in po vseh mohamedovskih zemljah je hašiš priljubljeno dražilo. V severnej Afriki poznajo ga Arabci, a v srednji Afriki zdravijo in opijajo se s konopljo razna plemena. Hotentoti v južni Afriki se jako radi s hašišem opijajo, a Bušmani imajo od zverinjih zob male lule, iz katerih konopljo kadè. Tudi v samo Brazilijo je dospel hašiš, ker se tudi tam Indijanci ž njim radi omamljajo, in tudi po mnogih krajih srednje Amerike se je udomačil. Računjo, da je na vsem svetu 200 do 300 milijonov ljudi, kateri hašiš uživajo.

Ker toliki milijoni za hašišem gledajo, morali bi že s tega sklepati, da v tem uživanji mora biti neka ugodna in čarobna moč. V Indiji slavé in hvalijo hašiš kot dar božji in nadevajo mu imena, katera kažejo, da uveliča a uživanje, vzbuja poželenje, da veže prijateljstvo, napravlja smeh in da od njega se človek opoteka, a s tem je v glavnem označeno delovanj hašiša.

(Dalje prihodnjič.)

Razne reči.

— Nesreča. Dne 23. t. m. je na Ljubljanskem kolodvoru službujoči Fr. Filipič pri premikanji vozov prišel med dva voza, ki sta ga zmečkala tako, da je koj na mestu ostal mrtev.

— Novo cerkev karmeličank v Selu pri Ljubljani je blagoslovil dne 24. t. m. knezoškof Ljubljanski.

— V Mirnipeči je bil izvoljen za župana Jože Krivec iz Dobja.

— Nova podružnica c. kr. kmetijske družbe se bode ustanovila dne 6. decembra v Vremah in sicer za „Vremsko-Košansko dolino.“

— „Jutro na obalih Istre“, obraz od češkega slikarja Karola Libscherja. Originalno sliko, ki je baje jako krasno delo, je kupil cesar, ko je obiskal češko razstavo.

— Č. g. Matija Kolar je dobil župnijo pri Devici Mariji v Polji pri Ljubljani.

— Podporno društvo za slovenske visokošolce je počastil dne 14. t. m. s svojim pohodom knezoškof lavantinski dr. Mihael Napotnik, ki je častni član tega društva. Ta dan je imelo namreč društvo svoj občni zbor. Predsednik g. Navratil je izrazil v imenu zbora veliko veselje, da je počastil visoki dostojanstvenik družbo s svojo navzočnostjo. Milost. knezoškof je priporočal v svojem daljšem govoru visokošolcem, da se skažejo hvaležni društvu za to, kar za nje stori, to pa s tem, da se z neprestano marljivostjo trudijo, da dosežejo svoj namen biti v korist sebi in domovini. Geslo njihovega delovanja pa naj bi bilo: Vera, domovina in cesar. Iz blagajnikovega poročila se posname, da je razdelilo v tekočem letu društvo 659 gold. 14 kr. podpore. Priporočamo to društvo najtopleje vsem rodoljubom!

— Katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem bode imelo dne 30. t. m. javni shod pri Fari poleg Prevalj z jako raznovrstnim dnevnim redom. Pri tem shodu se bode objavilo poročilo deputacije, ki je bila na Dunaji zaradi slovenskih šol ter družih reči zadevajočih Slovence na Koroškem.

— Gos. Josip Mantuani, slovenski vseučeliščnik, je imenovan rednim članom c. kr. zavoda za preiskovanje avstrijske zgodovine na Dunajskem vseučelišču.

— Predsednik najvišega sodišča na Dunaji vitez Schmerling šel je v pokoj. Namesto njega je imenovan dosedanji drugi predsednik najvišega sodišča Stremayer, za drugega predsednika pa senatni predsednik Habietinek.

— Poljedelski in obrtni razstavi na Bulgarskem v letih 1892 in 1893. Pod pokroviteljstvom Nj. Visokosti kneza bulgarskega bode v letih 1892 in 1893 v Plovdivu in Rusčuku poljedelska in obrtna razstava in sicer bo razstava v Plovdivu od 18. septembra do 12. novembra 1892 in v Rusčuku od 14. avgusta do 12. oktobra 1893. Tujcem je dovoljeno razstaviti le poljedelske in obrtne stroje, instrumente, modele in orodje. Razstavnih predmeti, katere je najkasneje 15 dni pred otvorjenjem dotične razstave doposlali, so prosti carine, vsake druge davščine in ne bo se zahtevalo nobene odškodnine za prostor. Prevažanje po bulgarskih železnicah je brezplačno, da se dovoli znižana voznina na tujih železnicah in parobrodih, zato skrbela bo bolgarska vlada. Pred zaključenjem razstave se predmeti ne smejo odstraniti. Pri razdelitvi daril (diplom, medalj iz zlata, srebra in bron) oziralo se bode sosebnost na one stroje, orodje itd., ki krajevnim razmeram posebno ugajajo. Oglasila za razstavo v Plovdivu poslati je tujcem najkasneje do konca t. l. razstavnih komisiji v Sofiji. Zaradi natančnejih pjasnil obrniti se je na „Commission des Expositions Bulgares v Sofiji.“

Pobiranje užitnine od vina, vinskega in sadnega mošta in mesa za Kranjsko se bode v davčnih okrajih Brdo, Trebnje, Litija, Metlika, Idrija, Krško, Kočevje, Velike Lašiče, Rateče, Kamnik, Kostanjevica, Radovljica, Zatična in Tržič za leto 1892. in pogojno tudi za leto 1893 in 1894 v javni dražbi v zakup dalo. Izklicna cena za leto 1892., oziroma za leto 1893, kakor tudi za leto 1894. iznaša za davčni okraj: Brdo 6100 gld., Trebnje 2700 gld., Litija 18700 gld., Metlika 6400 gld., Idrija 13200 gld., Krško 9400 gld., Kočevje 12200 gld., Velike Lašiče 4332 gld., Rateče 5500 gld., Kamnik 14800 gld., Kostanjevica 5800 gld., Radovljica 9000 gld., Zatična 5200 gld., Tržič 500 gld. Dražbena obravnava se bode vršila dne 3. decembra 1891. l. ob 10. uri predpoldnem pri c. kr. finančnem ravnateljstvu v Ljubljani, in se bode tedaj za kup za vsak zgorej imenovani davčni okraj posebej izklicaval. Zakupni pogoji se lahko pregledajo pri c. kr. finančnem ravnateljstvu v Ljubljani, pri c. kr. kontrolnih okrajnih vodstvih finančne straže in pri vsakej c. kr. davkariji ob navadnih uradnih urah. Naznanili se bodo ponudnikom tudi pri družbi.